

дете, тя няма известие за съдбата му⁴⁹⁷. Всички опити да разбере нещо за него са безуспешни. Получава съвети да се разведе с мъжа си, за да живее спокойно, а близките ѝ започват да странят от нея. Намира работа в ТПК „Химия“, където заедно с други две работнички са обявени за „буржоазки“ за назидание и непрекъснати подигравки на останалите работнички.

Инженер Константин Тонджоров завършва строително инженерство в Карлсруе, Германия. Преминава през цялата йерархия в Министерството на транспорта и става ръководител на група строежи. От 1946 г. е хоноруван асистент във Висшето техническо училище по жп транспорт и тунелно дело.

Прекарва в килиите на ДС две години до началото на съдебния процес. По време на процеса от него се иска да признае вината си и да не казва, че е бил измъчван. В съдебните заседания на подсъдимите не се задават въпроси, за да не се обърка сценарият, а следователите предупреждават подсъдимите да признават. По време на следствието един от следователите му казва: „Не си въобразявай, че ще ни мигне окото! Ние Трайчо Костов осъдихме, та вас ли...!“.

Служебен защитник на инженер Тонджоров е адвокат Драгойчев, брат на Цола Драгойчева, който заклеиява подсъдимите като вредители, диверсанти и английски шпиони и им предрича тежки присъди! Неговите думи след процеса към съпругата му са: „Честито, др. Тонджорова, не е смърт, а 20 години затвор!“.

11.6. Съдебният процес срещу инженерите от Дирекция „Гарови и пристанищни строежи“

Делото срещу петима инженери от Дирекция „Гарови и пристанищни строежи“ в Министерството на транспорта се провежда през декември 1952 г. Обвиняеми са инженер Димитър Славов, завършил строително инженерство в Берлин, син на бивш богат предприемач; инженер Никола Велizarов Лазаров, завършил в Германия; инженер Борис Лимончев, завършил строително инженерство в Мюнхен; инженер Сотир Тешев, роден в богато семейство от Пещера, заместник-началник на отдел „Капиталовложения и контрол в строителството“, завършил строително инженерство в Белгия, и инженер Богдан Портокалски⁴⁹⁸.

⁴⁹⁷ През 1953 г. инж. Тонджоров е в Софийския затвор, след което е изпратен до 1956 г. в концлагера „Белене“.

⁴⁹⁸ Попова, Илонка. Съдебните процеси срещу инженерите в България (1952–1953). Спомени на участници в процесите и на техни близки. Дело срещу петима строителни инженери през декември 1952 г., Исторически преглед, № 3–4, 2011, с. 228–230.

Главният обвиняем е инженер Димитър Славов, участник в първата стопанска делегация на България, водила преговори в Москва през януари 1945 г. За това, че някои от делегатите са отстоявали българските интереси на тези преговори, те вече са в концлагера „Белене“ с обвинения в антисъветизъм и национализъм. Иван Калучев, осъден на 12,5 г. затвор, също е привлечен в процеса като свидетел, за да признае, че е получавал указания да саботира преговорите със СССР. Според обвинителния акт групата е ръководена от инженер Димитър Славов, който е обявен за „привърженик на фашистката власт и враг на партизанското съпротивително движение“. Той бил неправилно назначен след 1944 г. за директор на Дирекция „Водни съобщения“ и е давал на Г. М. Димитров ежемесечни сведения, а след неговото бягство е предавал сведенията на осъдения през 1952 г. за шпионаж Цветан Вълов. Инженер Славов е обвинен, че е забавил покупката на първите кораби за България от чужбина, по-късно закупени от Дания и Белгия, че е настоявал за механизация на българските пристанища и с това затруднявал стокооборота ни със СССР и е участвал в изготвянето на „антисъветски“ протокол на Дирекция „Водни съобщения“, в който се „злепоставя съветското корабоплаване, като се иска половината от стокооборота между двете страни да се извършва с български кораби, а не със съветски“. Протоколът е приложен като улика към делото!

Инженерите Богдан Портокалски, технически ръководител, Никола Лазаров и Борис Лимончев са обвинени, че умишлено са заложили моста „Чавдар“ в София на по-слаб терен и с по-слаба железобетонна конструкция. Инженер Лимончев е обвинен още и във вредителство в стоманолеярния завод в Перник и във вагонното депо „Надежда“.

Софийският околийски съд с председател Емил Михайлов, членове Димитър Загорев и Екатерина Биолчева и прокурор Георги Петров осъжда инженер Димитър Славов на 20 г. затвор, отнемане на гражданските права за 23 г. и конфискация на имуществото, инженер Никола Лазаров – 18 г. затвор, отнемане на правата за срок от 21 г. и конфискация на половината имущество, инженер Борис Лимончев, инженер Богдан Портокалски и инженер Сотир Тешев – по 15 г. затвор, отнемане на правата за 18 години и конфискация на половината имущество. Всички подсъдими солидарно трябва да заплатят на държавата разностите по делото в размер на 7520 лв.⁴⁹⁹

В спомените си за инженер Димитър Славов неговата дъщеря, народната актриса Славка Славова, разказва: „Интелигентен човек, баща ми обожаваше музиката, беше забележителен цигулар. Преди 9 септември 1944 г., като ръководител на пристанището във Варна, е спасил мнозина

⁴⁹⁹ Пак там, с. 230.

от работниците си от арестуване, включително и земеделския лидер Георги Трайков. Но него нямаше кой да го пожали!⁵⁰⁰

Два пъти е арестуван, пребиван от бой, подлаган на конвейерно следствие, съчетано с карцер, удари по гръбляна, теглене за косите. Смъртната присъда на инженер Димитър Славов е изготвена предварително, но актрисата Иванка Димитрова съдейства чрез секретарката на Вълко Червенков Славка Славова да подаде молба за отмяна на смъртното наказание на баща си, след което тя е заменена на 20 г. затвор. След процеса Славка Славова е уволнена от Народния театър като дъщеря на шпионин и контрареволуционер. След 1956 г. инженер Димитър Славов е освободен от концлагера, а по-късно реабилитиран.

11.7. Съдебната гавра с минните инженери

Към 9 септември 1944 г. от инженерите, завършили образованието си в чужбина, най-многобройна е групата на минните инженери и геолозите. Те работят в Дирекция „Природни богатства“, Дирекция „Геоложки и минни проучвания“, в Мини „Перник“, „Бобов дол“, „Елисейна“, „Медни мини Бургас“, „Марица“, в десетки частни мини, а някои от тях са на свободна практика. До тази дата въгледобивната промишленост се справя успешно с все по-нарастващите нужди от въглища, особено след присъединяването на изконните български територии на Южна Добруджа, Беломорска Тракия и Македония към Царство България.

От 1945 г. до началото на 50-те години минният отрасъл в НРБ е в тежка криза – производството на въглища рязко намалява, а качеството им се влошава. Провалени са подготвителните работи за откриване на нови рудници за години напред, а въглищното производство не може да задоволи нуждите на индустрията. Управлението на минния отрасъл е повелено през 1945 г. на Висша минна администрация, начело на която стои Върховният стопански съвет с председател Добри Терпешев и трима членове – ветеринарен лекар литератор, бивш партизанин и ихтиолог, които нямат и бегла представа от въглищно производство. Главният директор на Мини „Перник“ инженер Васил Радославов е убит на 9 септември 1944 г. след задържането му в МВР–Перник (версията е самоубийство), а на следващия ден във втората по значимост мина „Бобов дол“ пристига група партизани от Дупнишкия партизански отряд, които свикват общосел-

⁵⁰⁰ Пак там, с. 231.